

prof. dr hab. Marian Gorynia
Katedra Konkurencyjności Międzynarodowej
Instytut Gospodarki Międzynarodowej
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
marian.gorynia@ue.poznan.pl
www.mariangorynia.pl/

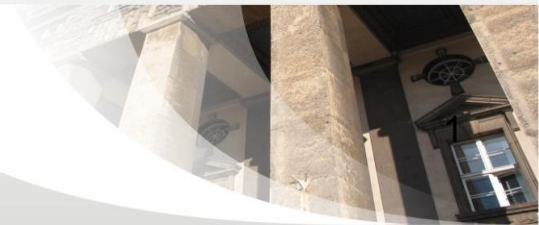
POLSKA DROGA DO DOBROBYTU

Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego

Poznań, 27 maja 2022

UNIwersytet Ekonomiczny
w Poznaniu

ZAMIARY CO DO PRZESŁANIA WYSTĄPIENIA

- *Zakres czasowy rozważań – przełom 1989/1990 i dalej*
- *Skupienie uwagi na aspektach ekonomicznych*
- *Jak mierzyć dobrobyt i jego zmiany? Granice PKB*
- *Dobrobyt w punkcie wyjścia – konieczność porównań z innymi, a nie tylko nasz postęp w czasie*
- *Droga dojścia:*
 - *Procesy polityczne wywołane kompromitacją ekonomiczną gospodarki socjalistycznej*
 - *Uwarunkowania wewnętrzne – transformacja*
 - *Uwarunkowania zewnętrzne – globalizacja, internacjonalizacja, kryzysy: finansowy, pandemia, wojna*
- *Dobrobyt po ponad 30 latach – co osiągnęliśmy?*
- *Wyjaśnienie skoku cywilizacyjnego – reformy instytucji*
- *Co nas czeka? – mozolne doganianie czołówki i walka z przeciwnościami – zagrożenie pokoju, nowe odłony globalizacji, klimat i środowisko, demografia, nierówności*

JAK MIERZYĆ DOBROBYT I JEGO ZMIANY? GRANICE PKB

- ***PKB – wartość wszystkich dóbr finalnych i usług wytworzonych w danym kraju w jakimś okresie (rocznym)***
- ***Jest to innymi słowy wartość tego wszystkiego, co zostało w ciągu roku wytworzone, z pomniejszeniem o poniesione nakłady (produkcja pośrednia)***
- ***Krytyka:***
 - *pomijanie w rachunku pracy własnej świadczonej w gospodarstwach domowych*
 - *pomijanie użytkowania dóbr używanych*
 - *uwzględnianie w rachunku dóbr i usług „budzących wątpliwości” (alkohol, papierosy, niezdrowa żywność itp.)*
- ***Próby zbudowania innych wskaźników mających opisać rozmaicie rozumiany poziom dobrobytu (wskaźnik rozwoju społecznego, wskaźnik szczęścia, wskaźnik przeciętnej oczekiwanej długości życia itp.)***
- ***Mimo uzasadnionej krytyki najczęściej używany wskaźnik***

DROGA DOJŚCIA – FUNDAMENTY EWOLUCJI GOSPODARKI POLSKIEJ PO 1990 ROKU – UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE

- *Transformacja – za początek transformacji uważany jest zazwyczaj rok 1989, choć próby odejścia od systemu socjalistycznego były podejmowane w Polsce znacznie wcześniej*
- *Globalizacja – globalizacja to proces zewnętrzny, obiektywny i niezależny od prób reformowania gospodarki polskiej*
- *Globalizacja jako katalizator transformacji, a jednocześnie jej ewidentny beneficjent – postępujące otwieranie się gospodarek posocjalistycznych poszerzało granice wolnego świata gospodarczego i przyczyniało się do wzrostu znaczenia gospodarki rynkowej w skali globalnej*
- *Integracja z Unią Europejską – niemożliwa bez transformacji, integracja a globalizacja*
- *Transformacja była więc czynnikiem pierwotnym i warunkującym oddziaływanie pozostałych*
- *Seria szoków zewnętrznych:*
 - *Światowy kryzys finansowy*
 - *Pandemia COVID-19*
 - *Wojna w Ukrainie*

Polska na drodze do dobrobytu – PKB

Tabela 1. Kraje o najwyższej wartości PKB w latach 1990, 2000, 2010 i 2020

PKB (wg bieżących wartości USD)							
1990		2000		2010		2020	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	USA	1	USA	1	USA	1	USA
2	Japonia	2	Japonia	2	Chiny	2	Chiny
3	Niemcy	3	Niemcy	3	Japonia	3	Japonia
4	Francja	4	Wielka Brytania	4	Niemcy	4	Niemcy
5	Włochy	5	Francja	5	Francja	5	Wielka Brytania
6	Wielka Brytania	6	Chiny	6	Wielka Brytania	6	Indie
7	Kanada	7	Włochy	7	Brazylia	7	Francja
8	Hiszpania	8	Kanada	8	Włochy	8	Włochy
9	Rosja	9	Mexico	9	Indie	9	Kanada
10	Brazylia	10	Brazylia	10	Kanada	10	Korea
36	Polska	24	Polska	24	Polska	21	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Banku Światowego (<https://databank.worldbank.org>, dostęp 23.05.2022 r.).

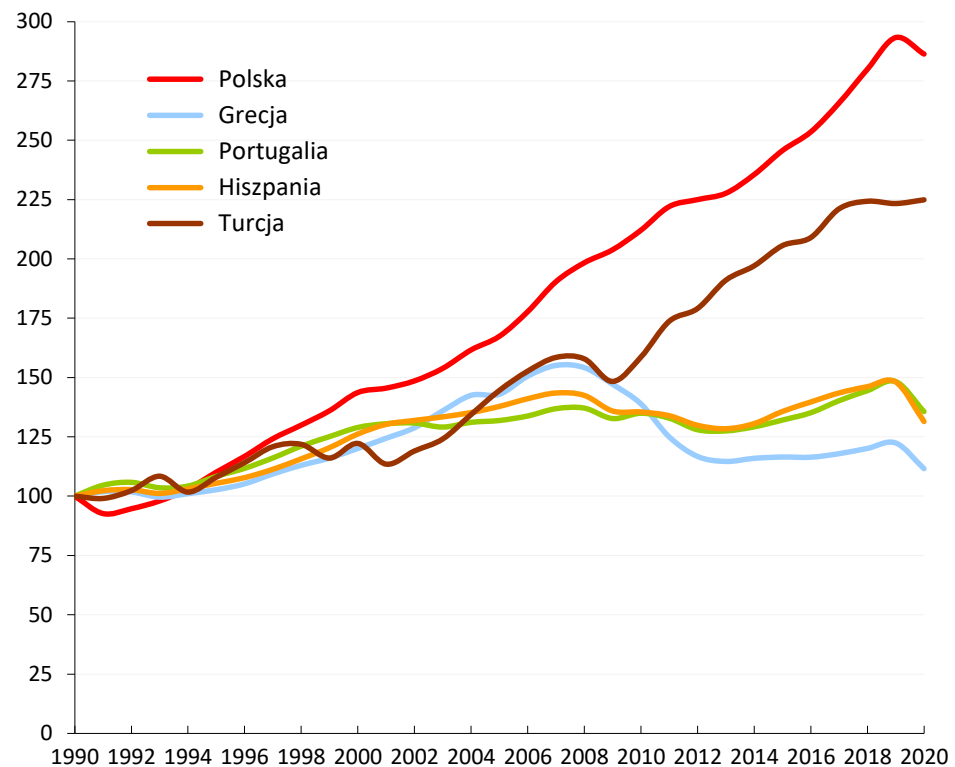
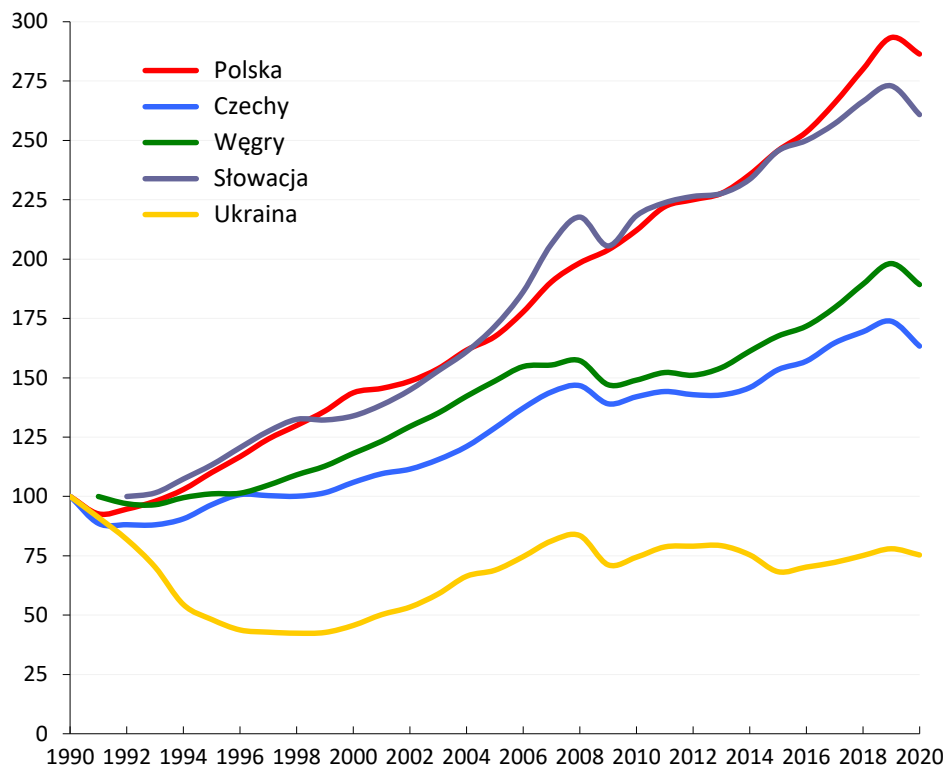
Polska na drodze do dobrobytu – PKB na 1 mieszkańca

Tabela 2. Kraje o najwyższej wartości PKB na 1 mieszkańca w latach 1990, 2000, 2010 i 2020

PKB na 1 mieszkańca (wg bieżących wartości USD)							
1990		2000		2010		2020	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	Monako	1	Monako	1	Monako	1	Monako
2	Liechtenstein	2	Liechtenstein	2	Liechtenstein	2	Luksemburg
3	Szwajcaria	3	Bermudy	3	Luksemburg	3	Bermudy
4	Luksemburg	4	Luksemburg	4	Bermudy	4	Szwajcaria
5	Szwecja	5	W. Normandzkie	5	Norwegia	5	Irlandia
6	Finlandia	6	Japonia	6	Szwajcaria	6	Kajmany
7	Norwegia	7	Szwajcaria	7	Kajmany	7	Norwegia
8	ZEA	8	Norwegia	8	Wyspa Man	8	USA
9	Dania	9	San Marino	9	Katar	9	Dania
10	Bermudy	10	USA	10	San Marino	10	Singapur
87	Polska	74	Polska	68	Polska	53	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Banku Światowego (<https://databank.worldbank.org>, dostęp 23.05.2022 r.).

PKB Polski na 1 mieszkańca, 1990 = 100

Węgry 1991 = 100
Słowacja 1992 = 100

Źródło: Obliczenia własne według koncepcji zaprezentowanej w: Tadeusz Kowalski, Globalization and Transformation in Central European Countries: The Case of Poland, Poznań University of Economics Press, Poznań 2015, s. 140.

Polska na drodze do dobrobytu – PKB

Tabela 3. Wzrost PKB w latach 1990–2019

Kraj	Dynamika wzrostu PKB (ceny stałe)				Poziom PKB w 2019 r.		
	średnia roczna stopa wzrostu (%)	roczna stopa wzrostu (%)					
		1990–2019	2010	2018	2019	1989 = 100	2004 = 100
Polska	3,2	3,6	5,3	4,1	256	180	137
Bułgaria	0,9	0,6	3,1	3,4	133	157	125
Chorwacja	0,5	-1,5	2,7	2,9	116	120	112
Czechy	1,8	2,3	2,8	2,6	169	147	122
Estonia	2	2,7	4,8	4,3	184	149	138
Litwa	1,1	1,5	3,6	3,9	137	158	138
Łotwa	0,9	-4,5	4,3	2,2	132	146	135
Rumunia	1,7	-3,9	4,4	4,1	163	170	141
Słowacja	2,5	5,7	4	2,3	207	173	128
Słowenia	1,9	1,3	4,1	2,4	173	134	118
Węgry	1,7	0,7	5,1	4,9	164	134	130
UE-15*	1,3	2,2	1,8	1,3	149	120	113

* Średnia ważona

Źródło: Eurostat [2020]; European Commission [2019, 2020]; obliczenia własne. Przy obliczaniu wskaźników wzrostu o podstawie 1989 = 100 wykorzystano także historyczne dane EBOiR, odnoszące się do 1989 r.

Tabela pochodzi z rozdziału 2 (Ryszard Rapacki i Mariusz Próchniak, „Rozwój gospodarki polskiej w latach 2010–2020 na tle innych krajów UE i wybranych partnerów gospodarczych Polski”) w zesztorocznym Raporcie IGS SGH (Polska. Raport o konkurencyjności 2021, Warszawa 2021, s. 35).

Polska na drodze do dobrobytu – eksport

Tabela 4. Kraje o najwyższej wartości eksportu towarów w latach 1990, 2000, 2010 i 2020

Eksport towarów							
1990		2000		2010		2020	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	Niemcy	1	USA	1	Chiny	1	Chiny
2	USA	2	Niemcy	2	USA	2	USA
3	Japonia	3	Japonia	3	Niemcy	3	Niemcy
4	Francja	4	Francja	4	Japonia	4	Japonia
5	Wielka Brytania	5	Kanada	5	Francja	5	Holandia
6	Włochy	6	Wielka Brytania	6	Holandia	6	Korea
7	Kanada	7	Chiny	7	Korea	7	Francja
8	Holandia	8	Włochy	8	Włochy	8	Włochy
9	Belgia	9	Holandia	9	Wielka Brytania	9	Meksyk
10	Hong Kong	10	Hong Kong	10	Kanada	10	Singapur
37	Polska	34	Polska	27	Polska	22	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 17.05.2022 r.).

Polska na drodze do dobrobytu – ZIBW

Tabela 5. Kraje o najwyższej wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich wyływających w latach 1990, 2000, 2010 i 2020

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie wyływające (stock)							
1990		2000		2010		2020	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	USA	1	USA	1	USA	1	USA
2	Niemcy	2	Wielka Brytania	2	Wielka Brytania	2	Holandia
3	Wielka Brytania	3	Niemcy	3	Niemcy	3	Chiny
4	Japonia	4	Kanada	4	Francja	4	Wielka Brytania
5	Francja	5	Hong Kong	5	Szwajcaria	5	Japonia
6	Holandia	6	Francja	6	Kanada	6	Niemcy
7	Kanada	7	Holandia	7	Holandia	7	Kanada
8	Szwajcaria	8	Japonia	8	Hong Kong	8	Chiny
9	Włochy	9	Szwajcaria	9	Japonia	9	Francja
10	Szwecja	10	Belgia	10	Hiszpania	10	Szwajcaria
62	Polska	70	Polska	50	Polska	51	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 17.05.2022 r.).

Polska na drodze do dobrobytu – import

Tabela 6. Kraje o najwyższej wartości importu towarów w latach 1990, 2000, 2010 i 2020

Import towarów							
1990		2000		2010		2020	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	USA	1	USA	1	USA	1	USA
2	Niemcy	2	Niemcy	2	Chiny	2	Chiny
3	Francja	3	Japonia	3	Niemcy	3	Niemcy
4	Wielka Brytania	4	Wielka Brytania	4	Japonia	4	Japonia
5	Japonia	5	Francja	5	Francja	5	Francja
6	Włochy	6	Kanada	6	Wielka Brytania	6	Wielka Brytania
7	Kanada	7	Włochy	7	Włochy	7	Holandia
8	Holandia	8	Chiny	8	Korea	8	Korea
9	Belgia	9	Hong Kong	9	Kanada	9	Kanada
10	Hiszpania	10	Holandia	10	Holandia	10	Włochy
40	Polska	27	Polska	23	Polska	18	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 17.05.2022 r.).

Polska na drodze do dobrobytu – ZIBN

Tabela 7. Kraje o najwyższej wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich napływających w latach 1990, 2000, 2010 i 2020

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie napływające (stock)							
1990		2000		2010		2020	
Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj	Miejsce	Kraj
1	USA	1	USA	1	USA	1	USA
2	Niemcy	2	Niemcy	2	Wielka Brytania	2	Holandia
3	Wielka Brytania	3	Wielka Brytania	3	Hong Kong	3	Wielka Brytania
4	Hong Kong	4	Hong Kong	4	Kanada	4	Chiny
5	Kanada	5	Kanada	5	Niemcy	5	Hong Kong
6	Francja	6	Holandia	6	Liechtenstein	6	Singapur
7	Australia	7	Belgia	7	Brazylia	7	Szwajcaria
8	Holandia	8	Chiny	8	Singapur	8	Irlandia
9	Hiszpania	9	Francja	9	Francja	9	Kanada
10	Włochy	10	Hiszpania	10	Hiszpania	10	Niemcy
116	Polska	27	Polska	25	Polska	28	Polska

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 17.05.2022 r.).

Polska na ścieżce globalizacji – lata 1990-2020

Produkt Krajowy Brutto 2020/1990 – 283%

Miejsce w świecie: 1990 – 36, 2020 – 21

Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca 2020/1990 – 285%

Miejsce w świecie: 1990 – 87, 2020 – 53

Handel zagraniczny 2020/1990 (ceny bieżące):

– dynamika eksportu – 1702% **(1990 – 37, 2020 – 22 miejsce w świecie)**

– dynamika importu – 2085% **(1990 – 40, 2020 – 18 miejsce w świecie)**

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie 2020/1990 (ceny bieżące):

– dynamika O FDI stock – 26142% **(1990 – 62, 2020 – 51 miejsce w świecie)**

– dynamika I FDI stock – 228194% **(1990 – 116, 2020 – 28 miejsce w świecie)**

WYJAŚNIENIE POLSKIEGO SUKCESU GOSPODARCZEGO

- *Stwierdzenie, że zadecydował splot czynników, mieszanka przyczyn nie wystarczy*
- *Należy dokonać choćby elementarnej ich identyfikacji i enumeracji z punktu widzenia tutaj prowadzonych rozważań*
- *Ważne jest odróżnienie czynników zasadniczych, podstawowych od czynników uzupełniających, komplementarnych i współdziałających z tymi pierwszymi*
- *Polskie reformy transformacyjne to przede wszystkim własność prywatna, prywatyzacja, liberalne kształtowane więzi gospodarczych (swoboda kontraktowa, wolny rynek), wolność gospodarcza w sferze stosunków gospodarczych z zagranicą (handel międzynarodowy, zagraniczne inwestycje bezpośrednie), zdefiniowanie na nowo roli państwa w gospodarce*
- *Co do zasady przyjęto dobre rozwiązania – sprzyjające dochodzeniu do dobrobytu*

WYJAŚNIENIE POLSKIEGO SUKCESU GOSPODARCZEGO

- *W drugiej kolejności należy przywołać rozwiązania specyficzne, mające charakter nie tyle uniwersalny, ile bardziej osobliwy dostosowany do naszej sytuacji i potrzeb*
- *Trzeba tutaj wymienić przede wszystkim rolę jednostek samorządu terytorialnego w prowadzeniu polityki gospodarczej i stosowaniu różnych instrumentów mających wspierać funkcjonowanie rynku, a czasami – w uzasadnionych przypadkach niedoskonałości i ułomności rynku – wręcz go korygować*
- *Doskonały przykład mogą stanowić różnego rodzaju fundusze tworzone na szczeblach niższych aniżeli ogólnokrajowy czyli na przykład wojewódzkich. Fundusze te mogą spełniać różne funkcje – pożyczkowe, ale także poręczeniowe, gwarancyjne, finansujące wadium w postępowaniach przetargowych itp.*
- *Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego jest jednym z kilkadziesiątu takich funduszy wspierających funkcjonowanie polskiego rynku finansowego i pozwalających zwalczać bariery wynikające z wykluczenia finansowego różnych podmiotów gospodarczych i innych*

WPŁYW SZOKU ZEWNĘTRZNEGO WYWOŁANEGO AGRESJĄ ROSJI NA UKRAINĘ

- *Spóźnione olśnienie Zachodu co do istoty państwa rosyjskiego – wysoka cena: wojna*
- *Trzy błędy prognozy:*
 - *Wybuch wojny*
 - *Zdolność Zachodu do nałożenia sankcji*
 - *Determinacja Ukrainy w walce w obronie niepodległości*
- *Ekonomiczne konsekwencje olśnienia:*
 - *Spadek (relatywny) dobrobytu w skali świata – dotyczy niestety także Polski*
 - *Eskalacja wydatków na wojsko*
 - *Opóźnienie osiągnięcia efektów polityki klimatycznej i środowiskowej?*
- *Perspektywa racjonalności globalnej i dobra wspólnego odsunięta przez COVID-19 znów się oddala*

CO DALEJ? CO NAS CZEKA?

- *Mozolne doganianie czołówki i walka z przeciwnościami – cudów nie ma*
- *A mamy kogo gonić: pod względem PKB per capita zajmujemy bowiem dopiero 53 miejsce w świecie*
- *Przeciwności:*
 - *Zagrożenie pokoju – relatywnie mały wpływ Polski*
 - *Nowe odłony globalizacji – czynniki obiektywne, szanse?*
 - *Klimat i środowisko – opóźnienie poprawy czy mobilizacja?*
 - *Demografia – sami nie damy rady?*
 - *Nierówności – rola polityki gospodarczej*

WNIOSKI

- ***Polska droga do dobrobytu jest wyboista – nie jesteśmy tutaj jednak żadnym wyjątkiem***
- ***Na tej drodze osiągnęliśmy naprawdę wiele – awans nie podlega dyskusji***
- ***Pewne jest to, że my po tej drodze poruszamy się zasadniczo w przód. Jedni (przede wszystkim zagranica) podziwiają nas za styl i tempo oraz patrzą z uznaniem***
- ***Inni koncentrują uwagę na nierównościach i zakrętach na tej drodze, relatywnie drobnych niepowodzeniach czy niedoskonałościach, ułomnościach, które jednak nie mają charakteru zasadniczego***
- ***I jest jeszcze trzecia grupa – jej przedstawiciele wydają nieobiektywne i mijające się z prawdą sądy o tym, jakoby nasza droga do dobrobytu była ślepym zaułkiem albo też wertepem nie do przebycia***
- ***A my raz wolniej raz szybciej idziemy jednak do przodu. I niech tak pozostanie co najmniej do obchodów następnego okrągłego jubileuszu Funduszu Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego***

